

KONKURENCES PADOME

Blaumaņa ielā 5a, Rīga, LV-1011 ♦ Tālrunis 7282865 ♦ Fakss 7242141

Publiskojamā versija

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. _____

(Prot. Nr. _____)

2005.gada 22. aprīlī

Par lietas izpētes izbeigšanu

Lieta Nr.p/04/05/4

“Par Konkurences likuma 11. panta iespējamo pārkāpumu a/s "Latvijas Unibanka" un a/s "Group 4 Falck Latvija" darbībās”

Konkurences padome, pamatojoties uz Konkurences likuma 24. pantu, 30.06.2004. pieņēma lēmumu ierosināt lietu par Konkurences likuma 11. pantā noteiktā vienošanās aizlieguma iespējamo pārkāpumu a/s "Latvijas Unibanka" (turpmāk - Unibanka) un a/s "Group 4 Falck Latvija" (turpmāk - FALCK) darbībās, noslēdzot "Līgumu par skaidras naudas pārvadāšanas, apstrādes un uzglabāšanas nozares pārņemšanu" un "Līgumu par skaidras naudas pārvadāšanu, apstrādi un uzglabāšanu”.

Pamatojoties uz Konkurences likuma 27. panta otro daļu, Konkurences padome 08.12.2004. pieņēma lēmumu pagarināt lēmuma pieņemšanas termiņu lietā Nr.p/04/05/4 uz laiku līdz 30.04.2005.

Izvērtējot esošo informāciju un ar lietu saistītos apstākļus, Konkurences padome

konstatēja:

1. Lietā iesaistītās puses

1.1. Unibanka (reģ. Nr.000315174) ir LR Uzņēmumu reģistrā reģistrēta akciju sabiedrība, kuras pamatdarbības veidi ir naudas starpniecība, pārējā finansu starpniecība, apdrošināšanu un pensiju finansēšanu papildinoša darbība un cita statūtos paredzētā darbība. Kopš 11.04.2005. a/s „Latvijas Unibanka” nosaukums ir a/s „SEB Latvijas Unibanka”, reģistrācijas numuram un adresei nemainoties.

1.2. FALCK (reģ. Nr.000354898) ir LR Uzņēmumu reģistrā reģistrēta akciju sabiedrība, kuras pamatdarbības veidi ir izmeklēšana, drošības pasākumi, tehniskā pārbaude un analīze, kā arī cita statūtos paredzētā darbība.

Pamatojoties uz Komerclikumu (turpmāk - KCL), kapitālsabiedrība ir:

- komercsabiedrība, kuras pamatkapitāls sastāv no pamatkapitāla daļu vai akciju nominālvērtību kopsummas (KCL 134. panta pirmā daļa),
- sabiedrība ar ierobežotu atbildību vai akciju sabiedrība (KCL 134. panta otrā daļa).

Saskaņā ar iepriekš minēto Unibanka un FALCK uzskatāmas par kapitālsabiedrībām KCL izpratnē.

2. Konkrētais tirgus

2.1. Konkurences likuma 1. panta 4. punkta izpratnē konkrētais tirgus, kurā darbojas FALCK, sniedzot skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumus Unibankai, ir banku skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumu tirgus. Minētajā tirgū līdz 31.12.2004. Latvijas Republikas ģeogrāfiskajā teritorijā varēja darboties neierobežoti liels tirgus dalībnieku skaits, jo šim uzņēmējdarbības veidam nebija noteikti nekādi ierobežojumi, un darbībai šajā tirgū nebija nepieciešama licence.

Banku klientu skaidrās naudas inkasācija ir uzņēmējdarbības veids, kuras veikšanai juridiskajām personām līdz 01.01.2005. bija noteikti uzņēmējdarbības ierobežojumi un nepieciešama speciāla atļauja (licence). Latvijas Banka 17.07.2003. ar lēmumu Nr.104/11 apstiprināja "Skaidrās naudas inkasācijas licencēšanas noteikumus" (turpmāk - Noteikumi), kuri izstrādāti saskaņā ar Ministru kabineta 07.10.1997. noteikumiem Nr.348 „Atsevišķu uzņēmējdarbības veidu licencēšanas noteikumi” (izdoti saskaņā ar likumu „Par uzņēmējdarbību”), noteica kārtību, kādā Latvijas Banka izsniedz vai anulē licenci skaidrās naudas inkasācijai, un prasības inkasācijas veikšanai.

2.2. Saskaņā ar Noteikumu punktu 1.3., skaidrās naudas inkasācija ir uzņēmējdarbības veidā veikta Latvijas Republikā reģistrēto banku un ārvalstu banku filiāļu klientu skaidrās naudas:

- savākšana,
- nogādāšana attiecīgajā uzņēmējsabiedrībā,

- apstrāde,
- glabāšanas drošības nodrošināšana līdz brīdim, kad skaidrā nauda tiek ieskaitīta klientu kontos. Norādītās inkasācijas procesā veicamās darbības kopumā uzskatāmas par pilnu inkasācijas ciklu.

Kapitālsabiedrība veic inkasāciju saskaņā ar rakstisku bankas un kapitālsabiedrības līgumu, kas nosaka inkasācijas procesā iesaistīto pušu pienākumus, tiesības un atbildību, kā arī katram līgumam jāpievieno inkasācijas objektu saraksts, kas ir līguma neatņemama sastāvdaļa (Noteikumu punkts 5.1.).

2.3. Konkurences likuma 1. panta 4. punkta izpratnē konkrētais tirgus, kurā darbojas bankas, kurām Latvijas Banka bija izsniegusi licences skaidrās naudas inkasācijai, bija banku klientu skaidrās naudas inkasācijas (skaidrās naudas savākšanas, nogādāšanas attiecīgajā kapitālsabiedrībā, apstrādes un glabāšanas drošības nodrošināšana) pakalpojumu sniegšana Latvijas Republikas ģeogrāfiskajā teritorijā.

Saskaņā ar „Komerclikuma spēkā stāšanās kārtības likuma” Pārejas noteikumu 1. punkta 1. apakšpunktu līdz 31.12.2004. bija spēkā Ministru kabineta noteikumi, kuri izdoti uz likuma „Par uzņēmējdarbību” 32. panta pamata, t.sk., 07.10.1997. Ministru kabineta noteikumi Nr.348 „Atsevišķu uzņēmējdarbības veidu licencēšanas noteikumi”. Tādējādi pašreizējā periodā Latvijā nav normatīvo aktu, kas noteiktu īpašus uzņēmējdarbības ierobežojumus darbībai banku un/vai banku klientu skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumu sniegšanas tirgū.

2.4. Banku klientu skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumu tirgus uzskatāms par saistītu ar banku skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumu tirgu, jo banku klientu skaidrā nauda, izejot pilnu skaidrās naudas inkasācijas ciklu līdz ar tās ieskaitīšanu konkrētā klienta kontā konkrētajā bankā, kļūst par šīs konkrētās bankas naudu, jo, kā minēts 30.09.2004. sarunu (dalībnieki: SIA "EVOR", FALCK, a/s "Hansabanka", a/s "Latvijas Unibanka", a/s "Nord/LB Latvija", a/s "Trasta Komercbanka" pārstāvji) protokolā, "kad saskaita (apstrādā) klientu naudu, un tā ir ieskaitīta klienta kontā, tā kļūst par bankas naudu". Tādējādi "banku klientu skaidrā nauda" uzskatāma par "banku skaidrās naudas" veidojošu elementu.

3. Unibankas un FALCK noslēgtās vienošanās

3.1. Vienošanās Konkurences likuma 1. panta 11. punkta izpratnē ir "divu vai vairāku tirgus dalībnieku līgums vai saskaņota darbība, kurā tirgus dalībnieki piedalās (..)".

FALCK un Unibanka ir noslēgušas šādus līgumus:

- "Līgumu par skaidras naudas pārvadāšanas, apstrādes un uzglabāšanas nozares pārņemšanu" (turpmāk – Pirkuma līgums) 24.01.2002.,

- "Līgumu par skaidras naudas pārvadāšanu, apstrādi un uzglabāšanu" (turpmāk - Pakalpojumu līgums) 24.01.2002.

Pirkuma līgumā un Pakalpojumu līgumā ietvertie nosacījumi izvērtējami saskaņā ar Konkurences likuma 1. panta 11. punktu.

3.2. Saskaņā ar 27.04.2004. Ministru kabineta noteikumu Nr.434 „Par vertikālo vienošanos atbrīvošanu no Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā noteiktā vienošanās aizlieguma” (turpmāk – noteikumi Nr.434) punktu 1.9. Pakalpojumu līgums uzskatāms par vertikālo vienošanos minēto noteikumu izpratnē, jo vertikāla vienošanās ir vienošanās, kuru noslēguši divi vai vairāki tirgus dalībnieki, no kuriem katrs veic saimniecisko darbību atšķirīgā preču ražošanas vai izplatīšanas līmenī, un kura attiecas uz preču pirkšanas vai pārdošanas noteikumiem (noteikumu Nr.434 1.9. punkts).

4. Pirkuma līgums

4.1. Saskaņā ar lietā Nr.p/04/05/4 esošo informāciju:

(**)

4.2. Izvērtējot Pirkuma līguma nosacījumus un lietas izpēti gaitā papildu iegūto informāciju, Konkurences padome 01.11.2004. vēstulē Nr.5-1602 FALCK un vēstulē Nr.5-1603 Unibankai norādīja:

1) (**);

2) ES konkurenci regulējošās likumdošanas skatījumā Pirkuma līgums uzskatāms par koncentrāciju, kas tiek realizēta aktīvu pirkšanas veidā. Eiropas Komisijas paziņojumā par ierobežojumiem, kas ir tieši saistīti ar koncentrācijas procesu un ir vajadzīgi tā īstenošanai (2001/C 188/03) (turpmāk - Paziņojums par ierobežojumiem) sniegta jēdziena "ierobežojumi, kas ir tieši saistīti ar koncentrācijas procesu un vajadzīgi tā īstenošanai" interpretācija Eiropas Komisijas skatījumā. Minētā dokumenta 2. daļas 8. punktā noteikts, ka vienošanās ir vajadzīgas, lai īstenotu koncentrācijas procesu, t.i., bez šīm vienošanām koncentrāciju nav iespējams īstenot vai to var īstenot ar neskaidrākiem nosacījumiem, ar augstākām izmaksām, ievērojami ilgākā laika posmā. Minētajiem kritērijiem parasti atbilst nolīgumi, kuru mērķis ir aizsargāt nodoto vērtību, saglabāt piegāžu nepārtrauktību pēc iepriekšējās saimnieciskās vienības likvidācijas vai uzsākt jaunas saimnieciskās vienības darbību.

Saskaņā ar Paziņojuma par ierobežojumiem 3. daļas 13. punktu nekonkurēšanas saistības, kuras uzliek pārdevējam uzņēmuma vai tā daļas pārņemšanas kontekstā, var būt tieši saistīts ar koncentrācijas procesu un tā īstenošanas vajadzību. Lai iegūtu pārņemto aktīvu pilnu vērtību, to ieguvējam

jāgūst labums no aizsardzības pret pārdevēja konkurenci, lai iegūtu klientu lojalitāti, apgūtu un izmantotu speciālo profesionālo informāciju.

Gadījumos, kad uzņēmuma pārņemšana ietver arī speciālās profesionālās informācijas elementus, nekonkurēšanas saistības attaisno to esamību laika posmā līdz trim gadiem (15. punkts);

3) (**).

5. Pakalpojumu līgums

5.1. Saskaņā ar lietā Nr.p/04/05/4 esošo informāciju:
(**)

5.2. Izvērtējot Pakalpojumu līguma nosacījumus un lietas izpētes gaitā papildu iegūto informāciju, Konkurences padome 01.11.2004. vēstulē Nr.5-1602 FALCK un vēstulē Nr.5-1603 Unibankai norādīja, ka:
(**)

5.3. Konkurences likuma 11. panta pirmās daļas 7. punktā noteikts, ka "ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, tai skaitā vienošanās par darbībām, kuru dēļ (..) tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana kādā konkrētā tirgū".

Pamatojoties uz lietā esošo informāciju un ņemot vērā minēto, Konkurences padome 01.11.2004. vēstulē Nr.5-1602 FALCK un vēstulē Nr.5-1603 Unibankai norādīja, ka FALCK un Unibanka 24.01.2002. noslēgtā „Līguma par skaidras naudas pārvadāšanu, apstrādi un uzglabāšanu” punktā (***) ir saskatāmas Konkurences likuma 11. panta pirmās daļas 7. punktā noteiktā vienošanās aizlieguma pārkāpuma tiesiskā sastāva pazīmes.

5.4. Ņemot vērā iepriekš minēto un saskaņā ar noteikumu Nr.434 5. un 8. punktu, Konkurences padome 01.11.2004. vēstulē Nr.5-1602 FALCK un vēstulē Nr.5-1603 Unibankai norādīja, ka:

- atbrīvojums attiecināms uz vertikālu vienošanos, ja pārdevēja tirgus daļa konkrētajā tirgū, kurā tas pārdod līguma preces, nepārsniedz 30%. Uz Pakalpojumu līguma noslēgšanas laiku FALCK tirgus daļa nerasniedza 30%.

- atbrīvojums attiecināms arī uz vertikālo vienošanos par nekonkurēšanas pienākumu, izņemot vienošanos par tiešu vai netiešu nekonkurēšanas pienākumu, kura termiņš ir nenoteikts vai pārsniedz piecus gadus. Nekonkurēšanas pienākums, kas ir automātiski atjaunojams pēc pieciem gadiem vai vairāk, uzskatāms par nekonkurēšanas pienākumu uz nenoteiktu termiņu (noteikumu Nr.434 punkts 8.1.).

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Konkurences padome atzina: tā kā Pakalpojuma līguma punktā (**), atbrīvojums uz šo vertikālo vienošanos nav attiecināms.

5.5. Viedoklis un argumenti par 01.11.2004. Konkurences padomes vēstulēs Nr.5-1602 un Nr.5-1603 esošajiem pierādījumiem par situāciju lietā sniegti Unibanka 12.11.2004. vēstulē Nr.21.02/01.3-2281 un FALCK 25.11.2004. vēstulē Nr.2/6003. Unibanka un FALCK iepriekš minētajās vēstulēs norādīja, ka, lai to noslēgtā vienošanās atbilstu spēkā esošajiem konkurenci regulējošajiem normatīvajiem aktiem, respektējot Konkurences padomes viedokli, ir apspriestas nepieciešamās un būtiskās izmaiņas Pakalpojumu līgumā.

5.6. 19.04.2005. Konkurences padome saņēma Unibankas 18.04.2005. vēstuli Nr.21.02/01.3-0873, kurā norādīts, ka ir noslēgta vienošanās par grozījumu izdarīšanu Pakalpojumu līgumā. Minētajai vēstulei pievienota 14.04.2005. parakstītā „Vienošanās par grozījumu izdarīšanu Līgumā par skaidras naudas pārvadāšanu, apstrādi un uzglabāšanu, kas noslēgts 2002. gada 24. janvārī starp a/s „Latvijas Unibanka” un a/s „Group 4 Falck Latvija”, kuras pirmajā punktā noteikts: (**).

Tādējādi Pakalpojumu līgumā noteiktā (**), un atbilstoši noteikumu Nr.434 punktam 8.1. uz vertikālo vienošanos par nekonkurēšanas pienākumu ir attiecināms atbrīvojums, jo (**). Saskaņā ar iepriekš minēto Pakalpojumu līguma (**), kas atbrīvojama no Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā minētajiem aizliegumiem, un nav uzskatāma par aizliegtu vienošanos Konkurences likuma 11. panta pirmās daļas 7. punkta izpratnē.

6. Pakalpojumu līguma nosacījumi Unibankas un FALCK izpratnē

(**).

7. Latvijas Komercbanku asociācijas viedoklis

Latvijas komercbanku asociācija (turpmāk - LKA) uzskata (17.05.2004. vēstule Nr.101./4.3.), ka ikvienas bankas jebkuram klientam, lai tas varētu saņemt skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumus, ir trīs izvēles iespējas:

- izmantot skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumus, ko sniedz pati banka vai licencēts pakalpojumu sniedzējs, ar kuru konkrētā banka ir noslēgusi līgumu,
- klientam pašam savākt naudu, apstrādāt un nogādāt attiecīgajā bankā,
- atvērt kontu citā bankā, kurai ir līgums ar klientam vajadzīgo skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumu sniedzēju.

LKA uzskata, ka jebkuras bankas ikvienam klientam, izvēloties skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumu sniedzēju, būtu jāpārlicinās, vai attiecīgajam pakalpojumu sniedzējam ir noslēgts līgums ar vajadzīgo (klienta) banku. Līgumu, kurus bankas noslēgušas ar skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumu sniedzējiem, pēc LKA uzskatiem, pastāvēšana nav uzskatāma par klientu iespēju apzinātu ierobežošanu, bet banku motivācija, slēdzot līgumu ar kādu noteiktu skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumu sniedzēju, uzskatāma par individuālu.

Arī Unibankas izvēle, noslēdzot Pakalpojumu līgumu, uzskatāma par individuālu, turklāt līgumā ietvertie ierobežojumi attiecināmi tikai uz Unibankas skaidrās naudas inkasāciju, tādējādi nekādā veidā neierobežojot klientu skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumu tirgu.

8. Secinājumu daļa

8.1. Ņemot vērā Pakalpojumu līguma nosacījumus un Unibankas un FALCK sniegtos paskaidrojumus par Pakalpojumu līgumā ietvertajām prasībām, var secināt, ka minētā noslēgtā vienošanās neierobežo Unibankas tiesības slēgt pakalpojumu līgumu par tās klientu skaidrās naudas inkasāciju ar trešajām personām.

8.2. Saskaņā ar līgumslēdzēju pušu vēstulēs sniegto viedokli par Pakalpojuma līgumā ietvertajām normām Konkurences padome secina, ka Pakalpojumu līguma punkts (***) nav attiecināms uz skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumu sniegšanu Unibankas klientiem un neierobežo vai jebkādā citā veidā nerada barjeras citām kapitālsabiedrībām to darbībai banku klientu skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumu sniegšanas tirgū.

8.3. Pieņemot lēmumu lietā Nr.p/04/05/4 „Par Konkurences likuma 11. panta iespējamo pārkāpumu a/s „Latvijas Unibanka” un a/s „Group 4 Falck Latvija” darbībās” Konkurences padome ņēma vērā, ka Pakalpojumu līguma punktā (***) ietvertie nosacījumi, pret kuriem vērsās Konkurences padome 01.11.2004. vēstulē Nr.5-1602 FALCK un vēstulē Nr.5-1603 Unibankai, uzskatāmi par vieglu Konkurences likuma pārkāpumu un pārkāpumā iesaistītās puses ir brīvprātīgi novērsušas pārkāpuma sekas. Konkurences padome uzskata, ka FALCK un Unibanka darbībās pēc grozījumu izdarīšanas Pakalpojumu līgumā nav saskatāms Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā noteiktā vienošanās aizlieguma iespējamais pārkāpums un tādējādi nav uzskatāms par aizliegtu vienošanos, kas radītu konkurences kavēšanu vai deformēšanu banku skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumu tirgū.

8.4. Izvērtējot ar lietu saistītos apstākļus, Konkurences padome secina, ka iespējamā pārkāpumā iesaistītās puses – FALCK un Unibanka - ņemot vērā

Konkurences padomes 01.11.2004. vēstulēs Nr.5-1602 un Nr.5-1603 minēto iespējamo Konkurences likuma 11. panta pārkāpumu, ir noslēgušas vienošanos par grozījumu izdarīšanu Pakalpojumu līgumā, kā rezultātā minētā līguma nosacījumi ir atbilstoši spēkā esošajai konkurenci regulējošajai likumdošanai, novēršot iespējamo konkurences kavēšanu vai deformēšanu banku skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumu tirgū.

8.5. Ņemot vērā veiktās darbības, kas saistītas ar Pakalpojumu līguma nosacījumu izmaiņām, Pakalpojumu līgumā ietverto prasību skaidrojumu pēc būtības, Unibankas un FALCK izteikto iniciatīvu novērst Pakalpojumu līgumā ietverto prasību neatbilstību spēkā esošajai konkurenci regulējošajai likumdošanai (Unibankas 12.11.2004. vēstule Nr.21.02/01.3-2281, FALCK 25.11.2004. vēstule Nr.2/6003), kā arī 14.04.2005. noslēgto vienošanos par grozījumu izdarīšanu Pakalpojumu līgumā (Unibankas 18.04.2005. vēstule Nr.21.02/01.3-0873), Konkurences padome uzskata, ka administratīvā akta izdošana lietā nav lietderīga, jo mērķis – novērst Konkurences likuma 11. panta pirmās daļas iespējamo pārkāpumu Unibankas un FALCK darbībās, noslēdzot Pakalpojumu līgumu, kura rezultātā tika kavēta vai deformēta konkurence banku skaidrās naudas inkasācijas pakalpojumu tirgū – ir sasniegts ar Unibankas un FALCK tiesību un tiesisko interešu neierobežojošiem līdzekļiem. Saskaņā ar iepriekš minēto Konkurences padome uzskata par nelietderīgu administratīvā akta izdošanu lietā. Administratīvā procesa likuma 63. panta pirmās daļas 2. punktā noteikts, ka „pēc nepieciešamo faktu konstatēšanas un administratīvā procesa dalībnieku uzklauššanas iestāde (..) pieņem lēmumu par lietas izbeigšanu sakarā ar to, ka administratīvā akta izdošana nav lietderīga (..)”.

Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 63. panta pirmās daļas 2. punktu, 66. panta pirmo daļu, Konkurences likuma 8. panta pirmās daļas 4. punktu

nolēma:

izbeigt lietas Nr.p/04/05/4 „Par Konkurences likuma 11. panta iespējamo pārkāpumu a/s „Latvijas Unibanka” un a/s „Group 4 Falck Latvija” darbībās” izpēti, sakarā ar to, ka administratīvā akta izdošana nav lietderīga.

Pieteikumu par administratīvā akta izdošanu var iesniegt Administratīvā rajona tiesā viena mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas.

(**) – ierobežotas pieejamības informācija

Priekšsēdētājs

P.Vilks

